

והתהליך כולו רציף הדבר דומה לאש שמתחילה בחצרו ואח"כ עוברת לחצר זולתו. בנזיקין חייב מדין אשו משום חציו. וגם אם יש גדר, אלא שהיא מעץ ונפלה מחמת הדלקה, חייב. כי הכל המשך רציף אחד. ולא גרמא. אם כי הדבר תלוי בסוגיית אשו משום חציו, האם זהו דין מחודש בנזקי אש, או שהוא דין כללי גם בהלכות אחרות. הדבר תלוי בשתי לשונות רש"י בב"ק (כג ע"א) ובמהרש"ל שם. שיטת הר"ן בסנהדרין (עז ע"ב) שאשו משום חציו הוא דין מחודש בנזיקין אך בשבת זהו גרמא ופטור (והארכנו בדבר באהלה של תורה ח"ב סי' מ ו-מא).

מסקנתנו היא, שבמקרה של פיקו"נ המצדיק סירוס באשה, עדיפה שיטת ה-essure על פני קשירת החצוצרות. אמנם היא סירוס גמור ולא גרמא והיא בלתי הפיכה, לעומת שיטת הקשירה, אך מאידך היא פחות פולשנית מאשר הקשירה ולכן למעשה ראוי להעדיף את שיטת ה-essure.

השיטות הוא לא ברור כל כך, כי גם קשירה היא סירוס, אלא שיש בה צד קולא מסוים לעומת שיטת הסתימה של essure, וא"כ לכה"י יש כאן ספקא דרבנן. ניתוח פולשני לקשירת חצוצרות הוא בודאי לא פחות מחולי, הן בגלל הצורך בשכיבה והרדמה והן משום שעצם הניתוח הוא בודאי חמור יותר מחולי. לחולה מותר לעבור על איסור דרבנן. וה"ה לשם מניעת חולי מותר לעבור על איסור דרבנן. לכן נראה שמותר לעבור על ספק איסור דרבנן כדי למנוע את הניתוח.

מסקנה

לאחר כתיבת הדברים העירו לי ממכון פועה שהנחתנו שהסתימה מתחילה מיד אינה מדויקת, אלא הסתימה מתחילה רק לאחר זמן. אמנם התהליך המביא לסתימה מתחיל מיד אך הסתימה עצמה מתחילה רק לאחר זמן. אלא שעדיין יש להסתפק בדבר אם אכן זהו גרמא. כי מאחר

סימן ט

חיסון לסרטן צוואר הרחם

(במקום בו יש חשש להתרת איסור פנויה)

שאלה

אפילו ממליצים החל מגיל 9). הסיבה לקביעת הגיל הצעיר היא החשש להדבקה כתוצאה מחיי אישות (כידוע, צעירים רבים חיים חיי הפקרות ללא נישואין וללא מחויבות והחשש להדבקה הוא גדול).

האם לפי ההלכה ראוי לעודד נערות צעירות להתחסן מפני הנגיף הקטלני? לכאורה, זו שאלה של פיקוח נפש והנשאל הרי זה מגונה. ולא היא. כאמור, החשש

סרטן צוואר הרחם הוא קטלני. כשליש מהנפגעות ממנו אינן שורדות בחיים. המחלה נוצרת בדרך כלל כתוצאה מהידבקות באמצעות יחסי אישות לא מבוקרים. הומצא חיסון נגדו שהוכח כיעיל ביותר. הרופאים בעולם הרחב ממליצים לכל אשה להתחסן. גיל החיסון הרצוי לדעתם הוא עם תחילת ההתבגרות (יש

שלא יבואו היא ובוועלה לידי עבירה של איסור פנויה. כל עוד הפנויה אסורה המחסום של איסור נידה, שעונשו כרת, מונע אותה ואת בוועלה מלעבור עבירה. הטבילה מסירה את המחסום ועלולה להכשילה באיסור קדשה. נושא זה של איסור הטבילה לפנויה בואר ע"י הריב"ש (סי' תכה):

ומה שנפלא: איך לא תקנו טבילה לפנויה, כדי שלא יכשלו בה רבים? אדרבה! אם היתה טובלת, היה בה מכשול: שהיו מקילין באיסורה; כיון שאין איסורה, אלא מדרבנן. כמו שאירע לאותו תלמיד שמת בחצי ימיו; שהיה מיקל בימי לבונה, ולא בימי נדותה. כדאיתא בפ"ק דשבת (י"ג). וכתב ר"ת ז"ל, ודאי טובלת היתה לטהרות לאחר שבעה מתחלת ראייתה. ואחר כן, היתה סופרת שבעה נקיים, וחוזרת וטובלת לבעלה. ואותו תלמיד, כיון שטבלה טבילה ראשונה, והיא טהורה בדין תורה; היה מיקל לישן עמה בקרוב בשר, קודם מלאת לה שבעה נקיים.

להידבקות קיים בעיקר אצל מי שחי חיי הפקר. זוג נשוי כדמו"י מחוסן ועומד וכמעט ואין לו ממה לחשוש ("חוסן זה סדר נשים" – שבת לא ע"א). ההצעה לעודד גם צעירות דתיות להתחסן יוצאת מנקודת הנחה שגם בקרב הצעירות הדתיות מצויות פה ושם כאלו שאינן שומרות על טוהר חייהן והן עלולות להידבק במחלה. קשה לאתר אותן, לכן מוצע לפרסם את הדבר בכל מוסדות החינוך ולעודד את חיסונן של כל הצעירות, גם את הדתיות, כדי להציל את אותן נערות העלולות לחלות במחלה המסוכנת. האם יש הצדקה לגישה זו?

א. חסימה מפני עבירה

לענ"ד לא ראוי לחשוף נערות צעירות ותמימות לנושא החיסון, אלא א"כ הן עומדות ערב נישואיהן. הסיבה לכך היא שלפי ההלכה, אם יש מחסום מפני עבירה אין להסירו. כי הסרת המחסום עלולה להכשיל בעבירה¹. דוגמא קרובה לנ"ד היא האיסור לאשה פנויה לטבול במקוה כדי

1. **הערת עורך:** איני מעריך את המצב כמו הרב. לענ"ד גדר 'דתי' או 'מסורתי' הטשטש מאד בציבור הדתי. הנוער הדתי שאינו עובר בישיבה גבוהה או באולפנא הוא רב מאד. חיים משותפים לפני חתונה מצויים אף בציבור הקרוי דתי (לצערנו). **במצב בימינו אין חוסר החיסון מהווה גורם מונע.** ולכן בקהילות סגורות מאד כמו בציבור החרדי, אולי ניתן להבטיח שהבת לא תקיים יחסי אישות לפני החתונה, אבל בציבור הדתי לאומי בכלל, אולי מן הראוי לתת את החיסון אפילו בגיל צעיר. ואז למי שאינה מקיימת יחסי אישות יהא שמור לה לחיי הנישואים, למי שאינה שומרת עצמה לפחות יבטיח שלא תקבל מחלה זו.

תשובת הרב: יש בעיה חינוכית באמירה שהתופעה נפוצה ולכן קיים סיכון גבוה ומשום כך יש מקום לחיסון. רוב הבנות הדתיות שומרות את עצמן ואמירה כזאת נותנת לגיטימציה לתופעה ועלולה לעודד צעירות תמימות להידרדר. אמנם יש צורך להסביר ולהזהיר ולא להתעלם מתופעות שליליות קיימות אולם במידה שקולה.

הוספת העורך: אף אם נסכים שראוי שלא לחנך בציבור לקבלת הזריקה הזאת, אולם במוסדות חינוך דתיים **בהם יש חשש אמיתי להתדרדרות הבנות** (כגון 'רטורנו' ועוד) ראוי לקבל חיסון כזה.

בעייה"כ והוא מתיר משני נימוקים. הראשון, בגלל שהאשה טובלת לכבוד יוה"כ"פ אין חשש שתעבור עבירה. נתמקד כרגע בנימוק זה, וז"ל שם (יו"ד ח"ד סי' טז):

מנהג הנשים של בני בתינו וקרובינו לטבול ערב ר"ה וערב יוה"כ משום טהרה, ולא עוד אלא גם האשה שהיא לא טבלה מנדתה כי עודנה בתוך ז' נקיים שלא שלמו ג"כ טובלת בתוך ז' נקיים בשביל טהרה בלבד כדי שתבוא לבית הכנסת ותתפלל בימים נוראים בטהרה ואחר ז' נקיים אז תטבול כהלכה בשביל בעלה. ולא עוד אלא שגם הבתולות שבבית ג"כ עושים כן לטבול קודם ר"ה בשביל שיבואו לבית הכנסת ויתפללו בטהרה.

והנה ממ"ש הריב"ש ז"ל טעם על הפניות שלא תקנו להם טבילה אין הוכחה מזה לערער על נ"ד, די"ל התם הפניות אין להם סיבה וטעם לטבול... והרי כאלו הם נותנים אצבע בין שיניהם להיכשל, משא"כ בנ"ד דהיא טובלת משום סיבה, וטעם יש לה בזה כדי שתתפלל ותכנס לבית הכנסת בטהרה לכן, ודאי לא תבא לידי מכשול...

עכ"ז לאינשי משמע להו דאיסור זנות עם הפנויה הוא איסור תורה וידוע דחמיר להו לאינשי איסור זנות דפנויה טפי מאיסור נדה שהיא כרת, ועל כן י"ל דפנויה ליכא למיחש חששת קולא הנז' וכ"ש בבתולה דמתרחקת טפי מן הזנות גילוי קלונה בהשרת בתוליה.

הנחתו היא שאיסור זנות עם הפנויה חמור בעיני הבריות ולכן אין לחשוש לתקלה, שתתיר לעצמה ביאת פנויה מחמת שטבלה. אולם מה נאמר ומה נדבר בדורנו

ופרץ גדרן של חכמים. ולכן מת בחצי ימיו...

אמנם טבילה בזמנה מצוה. ואעפ"כ כתב הרמב"ן ז"ל שבטלוח בדורות האחרונים, משום דהוא חומרא דאתיא לידי קולא: שיבאו בה לידי מכשול, להקל באיסורא דרבנן; כמו שנכשל אותו תלמיד (ריב"ש סוף סי' תכה הו"ד בשו"ת רב פעלים ח"ד יו"ד סי' טז). הרב-פעלים (יו"ד ח"ג סי' יב) אוסר טבילה, אפילו לאשה נשואה, לצורך טיפול בבעלה החולה, אם הטבילה לא בזמנה, טבילה שלא תתיר אותה לגמרי, אלא רק תקל מעליה את איסור התורה. למרות שהדבר יאלץ אותה לטפל בו בזמן איסורה. עדיף לדעתו להסתמך על היתר הטיפול בזמן האיסור מאשר לטבול לפני הזמן (למרות שיש אוסרים את הטיפול והעברה מידו לידה וכד' משום אביזרייהו של גילוי עריות ר' ב"י סי' קצה). וז"ל:

ברם מה שרצה השואל לומר שתטבול בתוך ז' נקיים בעבור הטיפול בלבד ולא להיתר ביאה... נראה דלא אריך למיעבד הכי אלא תשמענו בטומאה בלתי טבילה, ולא מצאתי כתוב המצאה זו שתטבול תוך ז' נקיים בעבור שמוש בלבד. והיינו טעמא ודאי משום דחיישינן כיון דידע שטבלה יתגרה בו יצה"ר בעת שיהיה בו קצת כח ויבא עליה על סמך טבילה זו ולא ימתין עד שתטבול אחר ז' נקיים, ואע"ג דזו האשה דנ"ד טומאתה היתה מכח שראתה טיפת דם וזו חומרא שקבלו עליהם בנות ישראל, מ"מ אחר דקבילו עליהו נתחייבו מן הדין ואסורה לטבול תוך ז' נקיים מחמת חששה הנז' דשמא יבא עליה על סמך טבילה זו.

לעומת זאת, במקום אחר הוא דן בטבילת פנויות ונשים נשואות לפני מלאת להן ז"נ

חומרא דאתי לידי קולא...
הציץ אליעזר אמנם חולק עליו ואינו
חושש לתקלה, משום שאיננו מתירים לה
שום דבר בינה לבין בעלה אלא טבילה בלבד
עיי"ש (ח"ט סי' נא – קונ' רפואה במשפחה פרק
ד):

ולפענ"ד לא אבין דהיכן מצינו
בכזאת... ומתי יש לומר שחששו לזה
הוא דוקא באם נתיר לו לאחר טבילה
נגיעה בה... אבל כשאנו לא מתירים לו
שום דבר איסור ולא כל קירבה אליה,
אלא מורים לו את ההלכה שבאופן כזה
לא היה ואין בכלל שום איסור א"כ
מהיכי תיתי נבוא לגזור גזירות מדעתנו
ולומר שיש לחוש שע"כ יבוא גם
להורות לעצמו היתר לעשות עמה גם
האסור לו, אתמהא.

עכ"פ דבר אחד למדנו מהאג"מ. אפילו
לסוברים, שיש פגם בבן הנידה, שנולד ללא
ביאת איסור, בכ"ז לא התירו טבילה שלא
בזמנה, ואפילו לבעלה שפיתו בסלו, ובעוד
כמה ימים היא תטבול שנית ותטהר לגמרי,
בכ"ז חששו.

אך אפשר לצאת ידי שני הצדדים ע"י
עצה שהציע הרב-פעלים לנשים הטובלות
לכבוד יוהכ"פ וז"ל:

ועוד כי כאן כאשר טובלין בתוך הז' נקיים בשביל טהרה לתפלה נקייה וכיוצא אין מסירים השער של אותו מקום גם אין קוצצין הצפרניים וגם אין סורקין את שער ראשם והרי בזה חסרו כמה דברים הנהוגים בטבילת אשה לבעלה, וזה היכר גדול להם שזאת הטבילה לא תועיל לטהר האשה לבעלה, אלא רק משום טהרת הנפש ונקיות לעבודה ותפלה של ימים נוראים ולכן אין למחות בידם על זאת.

אנו, שמבחינה זו הוא דור יתום, שבו המצב הפוך, איסור פנויה קל בעיני קלי הדעת יותר מאיסור נידה. אמנם יש רגלים לסברה זו, שהרי נידה היא בכרת בעוד שפנויה היא לכל היותר רק בלאו. אך בימי הרב-פעלים גם איסור לאו היה חמור בעיני הבריות, משא"כ בימינו שהאוירה המתירנית גורמת להקל ראש גם באיסור לאו וגם באיסור כרת. עם זאת בצירוף הדתי עדיין איסור כרת נראה חמור יותר, אך איסור לאו הוקל לצערנו בעיני פריצי הדור (שמענו על פנויות הטובלות כדי להתיר לעצמן לחיות חיי אישות, ל"ע, ללא קידושין. תקנת הריב"ש היא אפוא אקטואלית מאוד בימינו).

ולענינו, כשם שאין להתיר טבילה לפנויות, כך אין להמליץ על חיסון שעלול לעודד פריצות.

ב. טבילה לצורך הזרעה מלאכותית

יש פוסקים שהתירו לאשה נשואה לטבול לאחר ז' ימים מיום תחילת ראיית הוסת, תוך ז"נ, לצורך הפרייה מלאכותית כדי שהולד לא יהיה בן נידה (כגון הצ"א שיובא להלן). הגר"מ פינשטיין התנגד לכך. בשו"ת אגרות משה (אה"ע ח"ב סי' יח) השיב: אבל כפי שמשמע הוי הנידון לזלף זרע הבעל לתוך בטנה שלא בתשמיש אלא ע"י שפופרת שעושים הרופאים, אין צורך לטבילה בזה כי איסור וכרת דנדה הוא רק ע"י תשמיש דביאה ואם תתעבר מזרע הבעל בנידתה ע"י הזילוף שהוא כאמבטי שאיתא בגמ' אין שום פגם על הולד. וממילא אין להחמיר ולהצריכה לטבול אחר שבעה ימים בלא ספירת שבעה נקיים, משום שיכול לבא מזה קלוקל להקל גם לשמש עם בעלה והוי

ג. הצלה מסכנה

איסור פנויה הוקל, לצערנו, בעיני הבריות, וגם איסור נידה, שהוא חמור יותר, גם הוא נחשב אצל חלק מבני הדור, החשופים לרוחות זרות, איסור קל כביכול. אחד המחסומים שנותרו הוא החשש מסרטן צוואר הרחם. ומכיון שיש בו סכנה, סכנתא חמירא מאיסורא. ואם איסור נידה לא מהווה, לצערנו, מכשול מפני העבירה, האם עלינו להסיר במו ידינו את המכשול של החשש מפני הסכנה?!

אין ספק שהדרך העיקרית לחנך את הדור הצעיר לשמירת תורה ומצוות צריכה להיות לכתחילה דרך החינוך וההסברה של ערכן של מצוות ולא ע"י הפחדות ואיומים. אולם מאידך אין גם היתר להסיר מהם את החשש לסכנה (כשאין יראה עילאה אין הצדקה לסלק את היראה תתאה. ור' עין איה למן הראי"ה קוק שבת פ"א אות עא).

עצם חשיפתן של בנות צעירות לנושא זה בטרם עת עלול להזיק יותר מאשר להועיל. אמנם אין להסתיר מבנות צעירות את המידע החשוב הזה, על סכנתו של הסרטן בכלל ושל זה בפרט. אדרבה, יש להסביר לצעירות את הסיכונים הפיזיים והנפשיים שבחיי אישות מחוץ למסגרת הנישואין. אולם בשום פנים ואופן אין להמליץ ולעודד את החיסון בטרם עת. רק לפני החתונה יש להדריך כלות, העומדות להינשא לבעלי תשובה, להתחסן, כדי למנוע סיכונים.

הטענה שיש בנות מופקרות וצריך להצילן מפני פיקו"נ אינה משכנעת, מסיבות אלו:

וכך אני נוהג להורות לנשים הנזקקות להזרעה מלאכותית בתוך ימי ליבונן, והן מעוניינות לטבול כדי שההזרעה תיעשה בטהרה, להימנע מחפיפה יסודית עובר לטבילתן, ומודיע לבלנית במקוה שלא תדרושנה מטובלות אלו לגזור ציפורנים, וכמו"כ שתטבולנה ללא ברכה. ע"מ שתדענה שטבילה זו מטרתה רק להסיר מהן את חומרת הכרת מדאורייתא אך אינה מתירה אותן לבעליהן.

לכאורה יש להקיש מהערתו של הצי"א: "מהיכי תיתי נבוא לגזור גזירות מדעתינו ולומר שיש לחוש שע"כ יבוא עליה מישהו?!" גם לנ"ד. הרי יש חשש סיכון ואנו מצווים על שמירת הנפש. מי אנו שנחדש גזרות חדשות ונבטל חיוב מהתורה?

אלא שתמיהה זו היא על הריב"ש עצמו. גם טבילת פנויה אין בה שום היתר מעשי אלא רק טבילה בעלמא ובכ"ז חשש הריב"ש לפריצת גדר וגזר גזרה חדשה. גם עליו תסתער קושית הצי"א. כיצד גזר גזרה זו? ויש לחלק, הריב"ש אסר טבילת פנויה שמטרתה המוצהרת להקל על החוטאים שלא ייכשלו באיסור נידה אך ירשו לעצמם איסור פנויה. גם ללא היתר מעשי, עצם המטרה היא חמורה כשלעצמה. זו סמכותם ואחריותם של גדולי הפוסקים לגזור גזרות בכל דור ודור לפי מצבו ואפשרויותיו. לכן נראה שגם בנ"ד מטרת החיסון לסלק את חשש הסיכון ולהתיר גם איסור פנויה וגם איסור נידה. מה גם שאיננו גוזרים גזרות חדשות אלא רק נמנעים מלעודד צעירות להתחסן תוך כדי חשיפתן לתרבות הקלוקלת.

יתרה מזאת, מאותה גמ' במס' סנהדרין ניתן להסיק כדברינו. גם אם נניח שכמה בנות עלולות ללקות במחלה וחלק מהן אולי למות חלילה ממנה, הפקרת רבבות בנות תמימות וצנועות לאווירה המתירנית היא בבחינת אביזרייהו דגילוי עריות, ויש לדחות פיקו"נ מפניו.

ג. "הלעיטהו לרשע וימות"². איננו אחראים לבנות מופקרות. דוגמא לדבר ב"ק (סט ע"א):

כרם רבעי היו מציינין אותו בקוזות אדמה, סימנא כי אדמה, מה אדמה איכא הנאה מינה, אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתהנויי מינה; ושל ערלה – בחרסית, סימנא כחרסית, מה חרסית שאין הנאה מינה, אף האי דלית ביה הנאה מיניה; ושל קברות – בסיד, סימנא דחירור כעצמות, וממחה ושופך כי היכי דניחוור טפי; אמר רבן שמעון בן גמליאל: בד"א – בשביעית, דהפקר ניהו, אבל בשאר שני שבוע – הלעיטהו לרשע וימות.

מפרש רש"י:

בשביעית שהוא הפקר ובהיתר הן באין לאכול, אבל בשאר שני שבוע שהן באין לגזול, יניחם ויאכלו דבר האסור, והלעיטהו לרשע וימות.

ההלכה נפסקה כרשב"ג. כלומר, איננו אחראים לפושעים.

ד. מצינו מקרה דומה לשלנו בשו"ת יוסף אומץ לחיד"א (סי' קג):

א. האחוז זניח. בס"ה יש בארץ 180 מקרי סרטן צואר הרחם בשנה ו'רק' כשליש מהן מתות. אמנם אחוז המוות גבוה ביחס למחלה עצמה, אולם אין שום פרופורציה בין אוכלוסיה של רבבות בנות לכמה בודדות העולות להימצא בסיכון. [בואו חשבון: מול כ 10,000 בנות דתיות בכל שנתון, גם אם כולן היו חלילה נוהגות כפי הנורמות של הציבור החילוני היתה סכנת מוות רק לתריסר(!) בנות דתיות בלבד לכל היותר. אך מכיון שהנורמות ברובו של הציבור הדתי ב"ה שונות, נגיע לכל היותר למספר שאינו עובר את אצבעות היד האחת! האם בגלל חשש למספר כה זעום נחשוף רבבות בנות לנורמות הירודות של הציבור הכללי? אין כאן אפילו מיעוט המצוי השרוי בסכנה לעומת חשיפת כל יתר הבנות לנזק חינוכי חמור. הוא מיעוט שבמיעוט.

ב. כמו"כ אין לומר שבגלל פיקו"נ אפילו של בת אחת נתיר לרבבות בנות להיחשף לנזק חינוכי. לא רק שלא מצינו היתר גורף כזה, אלא יתרה מזאת, המדובר באביזרייהו של גילוי עריות. אמנם איסור פנויה אינו גילוי עריות, לא מיבעיא לראב"ד וסיעתו שפנויה אינה קדשה, אלא גם לשיטת הרמב"ם פנויה אסורה מן התורה אולם אינה גילוי עריות. מיהו נידה נחשבת לגילוי עריות ואפילו פנויה טהורה היא אביזרייהו דגילוי עריות כמבואר בסנהדרין (עה ע"א).

2. ביחס לענין 'הלעיטהו לרשע וימות' – עי' אנ' תלמודית כרך ט בערך זה, 'תחומין' כרך ט עמ' 156, כרך יד עמ' 238, 'המעין' טבת תשע"א במאמר הרב יהודה לוי.

ולקלי הדעת.

בנ"ד הבעיה חמורה יותר לא מדובר בגנב יחיד, הנכנס לכרמו של אדם פרטי ללא רשות. כאן מדובר בנושא ציבורי. כשהציבור פונה לכל הבנות הצעירות ומשכנע אותן שתתחסנה הוא נותן לגיטימציה פומבית וכללית למתירנות. וגם אם המטרה היא להציל חלק, הלגיטימציה הציבורית למתירנות חמורה יותר ולא ניתן להצדיקה בהצלת יחידים. חומרת המעשה הציבורי הובעה ע"י ר' יצחק עראמה בעקידת יצחק' (וירא שער ט):

כמה פעמים נתחבטתי אודות הנשים הקדשות שהיה איסורן רופף ביד שופטי ישראל שבדורנו, ולא עוד אלא שבקצת קהילות מספיקין להם פרס מהקהל באומדם שכיון שמצילות את הרווקים או הסכלים מאיסור אשת איש החמור, או מסכנת הגויות, מוטב שיעברו על איסור זה משיבואו לידי איסור מיתה. ואני הסברתי להם פעמים רבות, כי החטא הגדול שיעבור עליו איש מבית ישראל בסתר ושלא לדעת הרבים ובלי רשות בית דין, חטאת יחיד הוא, והוא בעונו ימות ע"י ב"ד של מעלה, וכל ישראל נקיים. אמנם, החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים והדת ניתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זימה ועוון פלילי וחטאת הקהל כולו ולא ניתן למחילה אם לא בפורענות הקהל.

עיי"ש שהביא ראייה מפילגש בגבעה

ומסדום.

וצ"ע לענ"ד האם דין של 'הלעיטהו לרשע וימות' נאמר רק במקרה הנ"ל של גנב העובר על איסור גנבה, שאיננו חייבים להזהיר אותו מפני איסור ערלה, או שגם

בעיר מערי איטליה יש להם הסכמה קדומה בחרם חמור, שלא לרקד אנשים עם נשים כי אם בעל עם אשתו, אח ואחותו וכו'. וההסכמה היא לה' שנים. ויהי היום, כמו ט"ו בחורים חילו פני מעלת אנשי הועד, שיבטלו ההסכמה הנ"ל בכלות הה' שנים. ומעלת אנשי הועד הנ"ל, כאשר נודע להם שיש איזה בחורים שלא בחר ה' בהם, שעוברים על ההסכמה ומרקדים עם נכריות ונשים אסורות חשבו בלבם שמא טוב הדבר למלאת שאלת הבחורים הנ"ל לבטל ההסכמה בכלות הזמן, כדי שלא יעברו על החרם... אם כן טוב להתיר ההסכמה, כדי שלא יכשלו בעוון החרם. או דילמא, ניזיל לאידך גיסא, ונאמר שיש לקיים ההסכמה, כדי להציל מהאיסור אותם שעד עכשיו נהרים מחמת החרם, שהם המרובים, שבהתרתו ירקדו עם הנשים ויעשו איסור.

וכתב ר' משה חיים סוסקיני מפירנצה, בקיום ההסכמה, איכא חדא לטיבותא, שהיראים לנפשם מחמת החרם, נזהרים, וחדא לריעותא, שהמורדים בזדון עוברים גם על החרם, מלבד האיסור. לתקנתא דפושעים – אין לנו לחוש כלל. שהרי כבר פסק הרמב"ם כרשב"ג בפ"ט מהלכות מעשר שני, והא הכא ליכא פסידא כלל, ואפילו הכי אמרינן 'הלעיטהו לרשע וימות'.

פי כפיו, והריני מסכים לכל דבריו. ואפילו לא היתה הסכמה כלל, ראוי שמחדש יעשו הסכמה בכל תוקף לבטל הריקוד עם נשים, אפילו פנויות מכל וכל... ואם ימצאו מיעוטא דמיעוטא וצעירי"ם ירקדו שם, הם ישאו את עוונם, ואין אנו אחראים לפרוצים

לסכנת מוות. וכן משמע מהחזו"א (דמאי סי' ח אות ט) שאין כונת הגמ' כפשוטה שימות ממש. וז"ל שכתב:

הא דאמר הלעיטהו הוא לישנא בעלמא, שאינך זקוק למעשהו ולשקוד על הצלתו... אלא טעמא דרשב"ג דכל שנוטל באיסור לא מיקרי שאני מכשילו שהרי הדבר מנוע מחמת איסור.

לעומת זאת יש מקום להסיק מפוסקים אחרים, שאפילו במקום מיתה איננו אחראים למיתתו וז"ל הר"ש סיריליאו על המשנה בירושלמי (דמאי פ"ג ה"ג):

וקאמר רשב"ג דבשאר שני שבוע אין מציינין, דכיון דאין רשות לגעת בהן גזלנין הן, והלעיטהו לרשע וימות. וכל היכא דאיכא איסורי טפי, עדיף טפי, כדי שימות מהרה.

משמע שאיננו אחראים למותו. מיהו שם מדובר במיתה ביד"ש בעוד ששם הוא מיתה בידי אדם ואחריותנו להצילו ממוות. (עיין מנח"ש ח"ב סי' קלג שפסק שאין להטמין מלכות לגנב שעלולה לגרום לו לחבלות גופניות. עיי"ש שיישב את המסופר במס' דרך ארץ רבה פ"ה שר' יהושע סילק את הסולם לעליית ביתו כדי למנוע מאורח שהלינו שם שלא יגנוב, והגנב לא ידע מכך, ונפל). אך בנ"ד באותן בנות שבגלל התנהגותן ממיטות על עצמן אסון, המדובר במיתה ביד"ש, שלא אנו גרמנו לה ולפיכך איננו אחראים להן.

ד. החשש לסיכון של הבנות שתחלינה ותמותנה ח"ו הוא לא מייד. אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב. בדרך כלל המחלה מופיעה בשנות הארבעים לחיי האשה, גם אם ההדבקה היתה בגיל צעיר. נמצא אפוא שחשיפת כל הבנות הצעירות לתופעת ההפקרות והנזקים החינוכיים היא מיידית, בעוד שהחשש למיתתן של המודבקות הוא

אם עלולה להיות תקלה חמורה יותר ג"כ לא איכפת לנו ממנו. כגון, מי שריסס את כרמו בחומר מסוכן, האם צריך להזהיר גנבים מפני הסכנה, או שגם כאן נאמר 'הלעיטהו לרשע וימות' דהיינו ימות כפשוטו?

אמנם מצינו בבהמה כעין זה שאם אכלה סם המוות בחצר שאינה שלו פטור משום דהוה לה שלא תאכל (עיין ב"ק מז ע"ב, ושם אפילו הכניס את הפירות לחצר חברו שלא ברשות וק"ו לנ"ד) אך אדם שאני, ניתן להזהירו שלא יאכל, וחובתנו להזהירו כדי להצילו מסכנת מוות, משום "לא תעמוד על דם רעך" וגם גנב בכלל זה. אך מהלשון הלעיטהו לרשע וימות. משמע שאיננו מחוייבים להצילו מסכנת מוות, כי מי אמר לו להיכנס לכרם חברו ולאכול שלא ברשות? אם כי כאמור יתכן שלשון "וימות" אינה כפשוטה. אולי יש לפשוט זאת מהרמב"ם שהביא להלכה את הדין של הלעיטהו לרשע, אולם בלי הנימוק של הגמ' 'הלעיטהו לרשע וימות' וז"ל בהלכות מעשר שני ונטע רבעי (פ"ט ה"ז):

מי שהיה לו נטע רבעי בשנת השמיטה שיד הכל שוה צריך לציינו בקוזזות אדמה כדי שיכירו בו, ולא יאכלו ממנו עד שיפרדו, ואם היה בתוך שני ערלה מציינין אותו בחרסים כדי שיפרשו ממנו, שאם ציינו בקוזזות אדמה שמא יתפרדו, שאיסור ערלה חמור הוא שהיא אסורה בהנייה, והצנועין היו מניחין את המעות בשנת שמיטה ואומרין כל הנלקט מפירות רבעי אלו מחולל על המעות האלו שהרי אי אפשר לפדותו במחובר כמו שביארנו. ויתכן שהרמב"ם השמיט בכונה את נימוק הגמרא כדי שלא נלמד מכאן גם

ד. חיסון רוחני

למרות שהבענו התנגדות לחיסון הביולוגי, בגלל נזקיו החינוכיים, אנו ממליצים על חיסון אידיאולוגי. חשיפה מבוקרת ועניינית, תוך כדי העמדת הצעירים על מעלותיה של המשפחתיות הטהורה לפי התורה, מול פגמיה הקשים וסיכוייה של המתירנות, לא רק שאין בה סכנה, אלא ככל חיסון היא אף מועילה. מידע מבוקר ומתודרך מסוג זה יש בו בכדי לחסן את בנותינו מבחינה נפשית. מעניין שהעקרונות של שני החיסונים זהים. התמודדות הגוף עם גורמי מחלה מוחלשים והתגברות עליהם לא זו בלבד שאינה מזיקה, אדרבה היא מחסנת. וה"ה בחיסון אידיאולוגי, התמודדות רעיונית עם מידע בעייתי, המובא בצורה מבוקרת, בעזרת מחנכים טובים, מחסנת את הצעיר ומסייעת לו במלחמת החיים. וז"ל של הגרמ"ש מדוינסק בספרו משך חכמה על פרשת חוקת (ט, א), שעמד על קרבנות הקרבים כביכול מחוץ למקדש ובכ"ז מכפרים ומטהרים:

הנה מצאנו 'חוקה' בסתרי הטבע, שארס המחלה, בהתרכבה בדמי החולה, אז יהיה זה מזור, כאשר נתפשט כעת הרפואה נשוכי כלב שוטה ובחולי אסכרה, ועוד מחלות שונות, אשר זה

לאחר זמן רב. וגם ספק אם יש כאן הצלה מיידית מסכנה ודאית. כי בימינו כשהרפואה מתפתחת במהירות רבה יתכן שעד שאותן המודבקות עתה תחלינה אולי תימצא תרופה למחלה. לכן אין הצדקה לחשוף אותן עתה למצבי עבירה ע"מ להציל כמה נשים מספק סכנה שעלולה להיווצר בעתיד. רק כללה ערב נישואיה, אם היה לה, או לחתן, עבר לא טהור, מומלץ לעודד את קבלת החיסון.

כמו"כ מומלץ לכל אשה לעבור בדיקת 'פאפ' אחת לכמה שנים כדי לוודא שאינה נגועה במחלה. גילוי מוקדם עשוי להציל את חייה. אין לסמוך על הנס.

צריך להסביר לצעירינו את הסיכונים המוסריים וההיגייניים שבחיים מופקרים ולהציג בפניהם את האידיאל הטהור והקדוש של חיי משפחה מונוגמיים, שבהם לא היה, לא הווה ולא יהיה, לא לאיש ולא לאשה, שום קשר אחר מלבד שניהם בלבד. ואין הכוונה לתלות את כל הלכות הצניעות בסיבת הרפואה המונעת. הצניעות היא ערך עצמי. אלא שמותר וצריך להדגיש גם את התוצאות החיוביות של חיי תורה, לעומת התוצאות הבלתי נמנעות של חיי הפקר. כי תורתנו תורת חיים תרתי משמע, היא גם חיינו הרוחניים וגם אורך ימינו הפיזיים (אורך גם במשמעות של ארוכה ומרפא).³

3. אחרי פרסום הדברים התבררו דברים נוספים:

- א. יש מקרים (אמנם חריגים) שגם בזוגות כשרים עלולה להתגלות המחלה.
 - ב. יש מוסדות חינוך שבהם יש אחוז ידוע של בנות מופקרות.
- אי לכך סוכם עם המינהל לחינוך דתי שבגיל 11-12 בעת חיסון נגד אדמת יתן גם החיסון נגד הסרטן הנ"ל כשהסברה משותפת שאשה בהריון לא תחלה במחלות המסכנות את העובר.

משתלח מבפנים, וזו נוכח פתח אהל מועד, זה מכפר וזה מטהר. ומי יבא בסוד ה'?

שיטת ר' מתיא בן חרש בסוף יומא. כן בסתרי התורה, כי הפרה האדומה והשעיר המשתלח, כאשר יעשו, זה

סימן י

כריתת רחם לאשה הסובלת מדימום כבד

שאלות

הורמונאליים לויסות וסתותיה. הפתרון היחיד שמוצע לה הוא כריתת רחמה. האם הדבר מותר?

תשובה

צריך לברר אם נשים אלו מוגדרות כחולה שאין בו סכנה. כי אם נניח שדינן כשל חולה, התיירו לחולה לעבור על איסור דרבנן (רמ"א יו"ד סי' קנה ס"ג), וסירוס של אשה לרוב הדעות אסור רק מדרבנן.

השאלה היא א"כ מהו גדר חולי? והאם העובדה שאשה מעוגנת מבעלה זמן רב נחשבת למחלה.

הגדרת חולה היא מי שנופל למשכב. כמבואר באו"ח (סי' שכח ס"ז):

חולה שנפל מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה, הגה: או שיש לו מיחוש שמצטער וחלה ממנו כל גופו שאז אע"פ שהולך כנפל למשכב דמי (המגיד פ"ב).

אמנם אשה זו אינה צריכה לשכב במיטה כל היום. היא מתהלכת לכאורה על בוריה, אולם צערה הנפשי גדול מאוד. ומבואר בהגה הנ"ל שגם מצטער, אם הצער גדול עד שכל גופו סובל ממנו, גם אם אינו נופל למשכב, הוא נחשב לחולה.

א. אשה כבת 40 אם ל-4 ילדים שסובלת כבר שנים מדימומים רבים כתוצאה משימוש בעבר בהתקן 'מירנה'¹. כל התרופות לא עוזרות. היא מצליחה להיטהר רק יומיים שלושה בחודש. כתוצאה ממצבה היא סובלת מחרדות נפשיות וזקוקה לתרופות מרגיעות. לדעת הרופאים רקמת הרחם פגועה ללא תקנה. מוצע לה לעבור טיפול שבו תגורר שכבה מהרחם. כתוצאה מהטיפול סיכוייה להרות יהיו קלושים. כלומר מדובר במעין סירוס. ב. שאלה דומה, אך הנתונים שונים. מקרה זה חמור יותר מקודמו. אשה מבוגרת הסובלת משתי וסתות בחודש. ויוצא שהיא טהורה לכל היותר רק יום אחד בחודש ולפעמים גם זה לא. הדבר מפריע מאד לשלום הבית. כמו"כ היא סובלת גם מהפרעות הורמונאליות המשפיעות עליה נפשית וזקוקה לתמיכת בעלה. אך מכיון שרוב הזמן הם אסורים הם נמנעים מתמיכה, חוץ ממצבים חריגים. בגלל הפרעות ההורמונאליות הרופאים אוסרים עליה להשתמש באמצעים

1. התקן המפריש הורמונים ולעתים בעיקר בהתחלה גורם ליציאה בלתי פוסקת של דם מהרחם.